

Paul, Ephesus Whut'enne Buts'ó K'e Yanguz-i

Ephesus whut'enne Paul hadih 'ubulhni

1 ¹ Si Paul Sizi Gri 'en gha whel'a'-un usdli. 'Et Yak'usda sts'u hukwa' ninzun.

Nohni Yak'usda ooch'e'ne keyoh Ephesus whut'ine, nohni Sizi Gri 'aw oola dohtni ait'oh ndet la nohba 'alha 'uhoont'oh-un, nohni ts'iyawh hadih nohdusni.

² Yak'usda neBá 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti, 'en ts'un ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi dizghel-un nohgha óonin'ai, nohbulh óot'e'.

Gri, 'en naneonket

³ Yak'usda, Sizi Gri neMoodihti ooBá, 'en uzdílhiti'. 'En 'unt'oh Sizi Gri be yak'ut whudiziti'-un, 'et whunilhchoh Ndoni gha ndi negha nt'ai.

⁴ NeBá ndi yun 'uitilelh whutso 'utahanéanla Sizi Gri ooyúzdutílt's'ilh huba. 'Et whe lubeshi ooghu hoolohne ts'oole' si, 'ink'ez 'aw nek'e hootalts'ulh-un hooloh. Ndi be lhk'e ts'utsi'-i, 'i be neBá oobut 'et ts'oozoo' ha.

⁵ 'Et whe neBá 'uda' neba lhaóodinla, wheni Sizi Gri 'en be dich'oh buzkehke 'uztileh ha. NeBá 'en ooba hoonzoo, didutch'oh hukwa' ninzun, 'et whuz un'a 'uhoonla.

⁶ 'I gha ye unzoo diziti'-i, 'i uzdólhiti'. 'Et whuz un'a duYe' yuk'e ntsi'-un, 'en ooba soo' ts'uldzoo' nesulhtsi.

⁷ Yak'usda neBá Sizi Gri 'en be duduzkai' be naneonket. 'Ink'ez ninta' ts'unt'en-un neba whuna'alhdeh. Ye unzoo-i dádiziti', 'et whuz un'a 'uniltsuk whe neba 'uhóonla.

⁸ Ye unzoo-i, 'i be lhan'un te ye whunih-i 'ink'ez be t'eeonudzun-i, ts'iyawh 'i be 'et whuz un'a neba 'uhóonla.

⁹ Ndet la Yak'usda didutch'oh hukwa' ninzun-i, neba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et cha whunénilhtan. Dich'oh dudeni lhadínla, 'et whe hoont'i', 'et whuz un'a 'uhóoja.

¹⁰ 'Et whe nts'oya hoozulh whula whusahóolts'ut de, 'et de ndet la yak'uz dilhts'ine, ndi yun dilhts'ine cha, 'enne ts'iyawh Gri 'en be 'ilho za ubutilhtselh.

11 Yak'usda dich'oh dudeni lhaídinla, 'et whuz un'a 'uw'whut'en 'et huwa. 'Et 'uda' neba lhaoodinla whe Sizi Gri 'en be nets'ó tikulh-un nech'e' whuzdli'.

12 'Et wheni Lizwifne 'udechoo Gri, 'en ooka tse ts'uhooli. 'Et huwa wheni negha Yak'usda ye diziti'-i dóti'.

13 'En be khuni 'alha' 'unt'oh-i dáhts'o. 'Et Sizi Gri nohba 'alha' 'uja. Ndi khuni, 'i gha duhjij. Sizi Gri hukw'elh'az nohba 'alha' 'uja, 'et Ndoni, nets'ú yoozi-un, 'en be nohehóodat'en Yak'usda ooch'e' sahli'.

14 NeBá yut'i-i nets'u whutikulh-un, Yak'usda Ndoni negha ídin'ai. 'I be 'et whuloh neba 'et nelts'ut, mbene Yak'usda dich'oh duch'e' ubulhtsine, 'enne nabootakulh 'et whuts'un. 'Et whe Yak'usda ye diziti'-i, 'i dutáti'.

Yak'usda ye whunih-i nohgha ído'alh, 'et huba tenadahdli

15 'Et Sizi Gri neMoodihti nohba 'alha' 'unt'oh, 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne, 'enne ts'iyawh buk'ehtsi', 'et nohbulh 'údusts'o.

16 'Et huwa si cha nohba tenadusdli-un whe nohba musi dusni, 'aw 'etsul 'udósnih ait'oh. 'Ahoohyiz stenadudli toh nohghuni zástan.

17 NeMoodihti Sizi Gri ooYak'usda, 'en ooBá ye diziti'-i bulh 'unt'oh, 'en ts'un nohba tenadusdli whe Ndoni 'en be be whutnih-i 'ink'ez noheni taoodutakulh-un, 'et nohtl'a hón'ai. 'Et whe Yak'usda dant'oh-un unli, 'on nus t'entihzeh.

18 'Et noheni be whunul'en k'un'a 'on nus hooh'en whe soo ts'ih'un un'a lhat-un whuntilh'elh. 'Et whuz un'a njan uzdoojij ha neka' dani-un negha óonin'ai, 'et hukwa itoh'en, 'et t'ewhutihzeh. 'Ink'ez Yak'usda ooch'e'ne bulh ndi yut'i-i nets'ú whutikulh-un ts'uw'whut'i, dáwhuldzoo' whe' hoont'oh, 'et t'ewhutihzeh.

19 Wheni mbe ooba 'alha' 'uhoont'ohne, Yak'usda ye ulhtus-i daltus whe nets'un 'unt'oh, ndi hooncha whe yé ulhtus-i, 'i be 'ut'en. 'Et whuz un'a nohba tenadusdli.

20 'Oh da' Gri, 'en yaidlane toh dunadilhiti. 'Ink'ez ndo yak'uz dughu nailhni ts'unk'us nátl'a idalhda'.

21 'Et whuts'un Gri ts'iyawh buba ndo 'unt'oh. Mbene 'udetso whudilhdzulhne, butso whudilhdzulh. Mbene dune ando 'unt'ohne, buba ndo 'unt'oh. Mbene la ulhtusne, 'enne cha k'une' bul'en. 'Ink'ez mbene la moodih unline, 'enne bumoodihti 'unt'oh. 'Andit 'aho 'ink'ez whuz de whudizulh-un, 'et hoontsi' mbene la boozil' nchane, 'enne ts'iyawh Gri buba ndo 'unt'oh.

22 'Ink'ez Yak'usda 'uk'enus ye ulhtus-i, 'i be ts'iyaitsuk Gri duketl'ah neíninla. 'Ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne ts'iyai be 'enne ts'iyawh butso whudilhdzulh.

23 Yak'usda ba 'ilhunaosdilne, 'enne ts'iyawh Gri ooyust'e 'uts'int'oh. Ooyust'e lhadúlyane tsinli. 'En ts'ut'i de, 'aw 'uts'un un'a 'uts'oot'e' hukwa lhe'ts'untiszil.

Ye unzoo-i, 'i be dahjih

2 ¹ 'Ink'ez nohni ninta' naht'en 'ink'ez nohclubeshi be dasáhtsai inle', 'et khahna nohulhtsi.

2 'Et 'oh da' ndi yun k'ut whe 'ut'en k'un'a yinka dúlhts'i inle'. Mbe tazai k'uz ye ulhtus-i whe moodih tileh-un, 'et yutl'a hón'ai, 'en netsudule 'en k'une' nohul'en-un inle'. Mbene 'awhuz Yak'usda yuk'unulhe'ust'enne, 'enne buyudinda.

3 'Oh da' wheni cha whuz un'a za buk'un'a 'usts'int'oh inle'. Neyust'e lubeshi ts'u nint'i, 'et whuz un'a za neyust'e 'utit'elh hukwa' ninzun, 'ink'ez ne-eni cha, 'et ts'iyawh 'uts'uhohl'en inle'. 'Ink'ez Yak'usda ndet whe bubulh hunilch'e-un, 'et cha neba whusaóotikulh ínle' 'uyoonne k'un'a. 4 'Et hoonts'i Yak'usda dalcho-i be nek'entsi', 'et huwa tube cho negha te'ninzun.

5 'Oh da' ninta' ts'unt'en-un 'et whe yaidlane le' ts'ant'e'. 'Et hoonts'i Gri 'en be Yak'usda ts'ukhuna nesulhtsi. Ye unzoo-i, 'i be dahjih.

6 'Ink'ez yak'uz ts'e Gri Sizi 'en bulh Yak'usda dunanedinla. Lhelhdun ndo yak'uz ts'e 'en yuzih nenéninla.

7 'Et whe neBá dalcho ye unzoo-i nus de whudizulh-un whusaootilts'ulh, nduwhulyiz Gri Sizi 'en be neBá whunéuntilhtun. 'I be nets'un tizoo' whe' hoont'oh.

8 Ye unzoo-i, 'i be be neba 'alha 'uhoont'oh-i gha uzdujih 'et huwa. 'Aw whenich'oh negha iloh whe uzdujih. Yak'usda 'en negha óonin'ai.

9 'Aw 'ut'en unzoo-i, 'i gha iloh uzdujih. Doo ka la whulohne whe' hududólti'.

10 Wheni Yak'usda 'uyinlane 'uts'int'oh 'et huwa. Gri Sizi 'en ooyúzdults'i whe 'en be 'andidi nats'usdli', 'ut'en unzoo-i 'uztilh'elh ha. 'Et whe whutso Yak'usda neba lhaóodinla. 'Et ook'oh nuts'óodilh ha.

Gri duzkai' 'i be Yak'usda be nghoh nenóhninla

11 'Et huwa whunalhnih, nohyust'e be 'udun yun k'ut whut'enne 'aht'oh. Ndunne Lizwifne, mbe dune dula be hika dune unli-i k'ut ust'úsne, 'enne ooka dune 'ahli-i k'ut 'aw lhít'us nohuhútni.

12 'Et 'oh da' nohni Gri ooyit 'aht'oh inle'. Israel oots'u haíndene 'aw butoh lhe'áht'oh inle'. Ndai Yak'usda dudune'ne dughuni buba lhaídinla-i buts'ú yoozi buts'un whusaootikulh-un, 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i hooch'en ait'oh inle'. 'Aw hukwa' itoh'en-un hooloh 'ink'ez Yak'usda ooyit 'aht'oh inle'.

13 'Et 'andit Gri Sizi 'en bulh 'aht'oh. 'Oh da' Yak'usda ooghu nilhdza' 'aht'oh inle', 'et hoonts'i Gri, 'en duzkai', 'i be 'andit be nghoh 'aht'oh.

Gri 'en gha nedzi dizghel

14 Gri 'en gha nedzi dizghel. Ndi sih le' 'unt'oh 'i ne-eguz, 'i be lhelhdun uzdilhts'i inle'. Ndi sih 'i neba hooloh yulhtsi. 'Et whe 'ilho didowhne nats'usdli' 'et huwa.

15 Moses be 'udustl'us 'uk'u nusguz-i, 'i be Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne lhch'az uzditni inle', 'et neBá Sizi Gri duyust'e be neba gak whulhtsi. 'Et huwa wheni whutsoda' nawh uzdidowh inle' whe 'andit Sizi Gri bulh 'uts'int'oh. 'Et whuz un'a nawh didowhne 'ilho uzdidowh za neulhtsi. 'Et huwa netoh whudizghel whulhtsi.

16 'Ink'ez dutulalhgus 'i be nawh didowhne 'ilho za neulhtsi. 'Et whe lhk'eke nabalhtsi. 'Et whuz un'a Yak'usda ts'u neozdla. Ndi lhch'az uzditni-un, dutulalhgus be 'et ts'iyawh neba gak whulhtsi.

17 'Ink'ez nohni 'aw Yak'usda ghu nuní lhnuszutne, 'ink'ez mbene Yak'usda ghu nuní nuzutne cha, Sizi Gri whusainya 'ink'ez 'enne ts'iyawh khuni unzoo-i be ts'ih'un un'a lhts'un 'uhoot'e' ha, 'et ubudáni'.

18 'Et huwa Sizi Gri 'en be wheni nawh didowhne 'ilho za ts'uzdli' whe Ndoni, 'en be neBá netl'a hón'ai whe ts'iyawh oots'uztoodilh ha.

Gri 'en tse yoh ook'u whuz'ai-i unli

19 'Et huwa 'uts'un whut'enne 'ink'ez 'uts'un keyoh whut'enne 'ahli inle', 'et 'andit 'et 'aw ndúlhaht'oh. 'Et k'us Yak'usda ooch'e'ne bubulh 'aht'oh. Yak'usda ooyoh dilhts'ine butoh 'aht'oh sahli'.

20 Nohni Yak'usda ooyoh lé'aht'oh. Whel'a'ne 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne, ts'iyawh yoh ook'u whuz'aine hinli. 'Ink'ez nohni whunohodalh'e', 'et huwa bubulh 'áht'oh. Gri 'en dich'oh 'uk'enus tse yoh ook'u whuz'ai-un unli whe 'unt'oh.

21 Sizi Gri 'en be yoh ts'iyawh whuduts'o whe 'uhóolya. 'Et 'i be neMoodihti ooyoh 'on nus whudizti' suli'.

22 Nohni cha 'en be za lhadúlyane 'ahli. 'Et whe Yak'usda Ndoni be nohyudinda.

Whe' hoont'oh hooyoh-un ts'et ha hóolts'ut

3 1 'Et whula gha ts'e Si Paul nohni 'udun yun k'ut whut'enne nohba Gri Sizi 'en ba 'ust'en. 'Et huwa 'adin'ai-un usdli.

2 'Et Yak'usda dich'oh ye unzoo-i, 'i nohni nohba sghant'ai, 'et whulh 'údahts'o de.

³ 'Ink'ez sba whe hóodiltsai-un, 'et 'i be dahoont'oh-un huwa Yak'usda sut'oonalhdzin, ndi buba whe' hoont'oh hooyoh-un huwun.

'Et Whutsoda' khuni ntsool-iyaz be nohts'ó k'e 'isguz.

⁴ 'Et ook'u yalhduk de, Gri 'en gha buba whe' 'unt'oh hooyoh-i t'oonúszun, nohni cha whuz un'a t'ewhutihzeh.

⁵ 'Uda' niz yun k'ut whut'enne ndet 'uw'húlhni-un, 'aw t'el'huhonízil inle'. 'Et 'andit dzin ts'iyawh t'ets'onanzin. Ndoni be Yak'usda ba whel'a'ne 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne, ts'iyawh bubut'oonalhdzin.

⁶ 'Udun yun k'ut whut'enne 'ink'ez Lizwifne, 'enne cha 'ilho yust'e hoole' huba' hoont'oh. 'Ink'ez Yak'usda, Gri 'en be ndi khuni unzoo-i, 'i be nets'u hooszi. Wheni ts'iyawh neba' hoont'oh whe' hoont'oh.

⁷ Khuni unzoo-i be 'ustle-un susdli'. Dahoont'oh hukw'un'a Yak'usda ye ulhtus-i, 'i be 'uw'hut'en, 'et whuz un'a ye unzoo-i, 'i be stl'a hólts'ut.

Whe' hoont'oh hooyoh-un ts'et ha hólts'ut 'et huwun

⁸ Si hoonts'i, Yak'usda ooch'e'ne buba nyo 'unt'ohne, 'enne buba nyo 'ust'oh hukw'un'a 'ududuzdzun. 'Et hoonts'i ndi Yak'usda ye unzoo-un, 'et sghá whults'ut. 'Et 'i be 'udun yun k'ut whut'enne, khuni unzoo-i be ndúwhulcho budutásnelh. Gri Ye diziti'-i hooncha k'et, 'aw whula toh hooloh, 'et huwun budutásnelh.

⁹ 'Et whe la buba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et 'i be ts'iyanne 'alghoh 'ilho didowhne ts'ooole'. Soo 'udechoo whuts'un, Yak'usda ts'iyanne buch'á whuntiz'i. 'Ink'ez ts'iyanne dune honilh'en ubutiselh ha. 'En 'uja Sizi Gri 'en be ts'iyaitsuk 'inla.

¹⁰ 'Et whe yak'uz ts'e mbene la 'udetso whudilhdzuhlne, 'ink'ez mbene la moodihne, 'enne ts'iyawh Yak'usda ba 'ilhunaosdilne bughá ndo Yak'uz dilhts'ine, Yak'usda ye whunih-i ts'iyawh ndet 'uw'húlhni-un bubut'ewhuntilhzeh.

¹¹ 'Udechoo whuts'un neBá 'uninzun-un, whuz un'a Gri Sizi neMoodihti, 'en gha 'uhóonla.

¹² 'En be 'aw whélhts'oojoh whe be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i gha 'aw whelhts'uniljut whe neBá oobut néztiyalh.

¹³ 'Et huwa nohts'u tedusdli, nohba dzoh nususzut-un huwa, nohdzi k'oh ooneh junih, 'et nohts'u hukwa' dusni. 'Et whe whunólhni.

Whe' hoont'oh hooyoh-un ts'et ha hólts'ut neba hooncha

¹⁴ 'Et huwa Sizi Gri neMoodihti ooBá, 'en oobut sgwutsi be nenúsyá.
¹⁵ Boozi' gha mbene yak'uz dilhts'ine 'ink'ez ndi yun k'ut khunane cha, 'enne ts'iyawh buzkehke hoodzi.

16 'En ts'un nohba tenadusdli, Ye dizti'-i, 'i hooncha k'et 'aw 'uzdooni' ait'oh, 'et 'uwhultsuk Ndoni gha ye ulhtus-i nohgha íta'alh. 'Et whe nohyughi unli-i, 'i be ulhtus tíleh.

17 Be nebe 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be Gri nohdzi yo whutit'elh. 'Ink'ez be nek'ets'intsi'-i, 'i be yoh ook'u whuz'ai-i, ooghih hoonli k'un'a duts'o.

18 'Et whe Yak'usda ooch'e'ne bubulh nohni cha Sizi Gri be nek'ets'intsi'-i, soo cho be t'éwhuntihzeh, dádiltel 'ink'ez dadilyiz, dádiltai cha 'ink'ez ndo dawhuldzoh ts'e cha, 'et 'ulcho-i be.

19 Gri ye nék'ensi'-i, hooncha k'et, 'aw t'ets'onózin ait'oh, 'i be la t'eeonoozhzeh. 'Ink'ez ndai Yak'usda yé dizbun-i, 'i be la doohbun.

20 'Et neBá ndet la oots'o hukwa' ts'utni-un 'ink'ez howu nuni uznuzut-un cha, 'et 'on nus 'ultsuk-i negha tilelh whe 'unt'oh. Ndoni ye ulhtus-i neyoh 'unt'oh, 'et 'i be' whut'en.

21 'Inka ndi yun 'etsul 'utinelh whuts'un 'ink'ez hukw'elh'az 'ilhiz wheni, 'et Gri Sizi 'en ba 'ilhunaoodúlhne neBá uzdólhti' huba' hoont'oh. 'Et ndo honeh.

'Ilho oohle'

4 ¹ Si, neMoodihti ooba 'adin'ai-un 'ust'oh. Njan Yak'usda dutihjih ha nohka' dani', 'et huba soo 'úlhdzoo' whe whuz toohdilh, 'et nohts'u hukwa' dusni.

² 'Ahoohyiz yo 'úduhdulhdzun, 'ink'ez nanilhtsulyaz né'lhooh'en. Dzoh nahdeh-un whuts'u doohzni junih. Lhk'ehtsi' whe 'ilhoh dune oohle'.

³ Ndoni 'en be ts'iyawh lhulh dune oohle'. Ts'ih'un un'a lhts'un 'aht'e', 'i be 'ilho oohle'. 'Et 'i be nohdzi ndulcho-i be whuz un'a za hukwa' ooht'en.

⁴ 'Ilho yust'e ts'uzdli' 'ink'ez 'ilho Ndoni neyudinda. Nts'en'a Yak'usda dutihjih ha nohka' dani' 'et hukwa tse hóhle'.

⁵ 'Ilhoghun neMoodihti 'ink'ez be néba 'alha 'uhoont'oh-i, 'i cha 'ilho za. 'Ink'ez 'ilho za be too be' ts'ul'ih-i hoonli.

⁶ 'Et 'ilhoghun Yak'usda, 'en ooba 'alha 'uhoont'ohne, ts'iyawh buBá unli. Ts'iyai ando 'unt'oh 'ink'ez wheni ts'iyawh netoh 'ut'en. 'Ink'ez nohni ts'iyawh, 'ilhoghun 'ahli whe nohyudinda.

Ndai la Gri negha íninla-i

⁷ 'Et Gri, 'ilhone tsinli whe ndi yun k'ut lhelhdun huwa ts'ana-un, ye unzoo-i, 'i be negha óoninla.

⁸ 'Et huwa Yak'usda ooghuni ndutni,
'oh da' Gri yoo do whenya whe nyoonne nabilhchukne,
whuz whe nábanla.

'Ink'ez dunene butl'a hón'ai.

9 'Et ndi “ndo whenya,” daja ni whe 'utni? Tulalhgus k'ut dazsai whe yaidlane toh ts'e whenya, 'et 'uw'húlhni.

10 Ndun nyo whenya-un, 'en za 'udedo yak'uz whenája.

Whuz ts'iyaitsuk lhadútileh ha.

11 'En za 'ut'en, whulohne cha whel'a'ne butl'a hón'ai. Whulohne cha nus hoo'enne butl'a hón'ai. 'Et whulohne cha khuni unzoo-i be yahutilhduk-un, 'et butl'a hón'ai. 'Ink'ez whulohne cha Yak'usda ba 'ilhunaosdilne bughu tilehne 'ink'ez dune hodutilh'ehne, 'et cha butl'a hón'ai whe' hut'en.

12 'Et whe Yak'usda ooch'e'ne lhadúlyane 'ubulhtsih. 'Et whuz un'a Sizi Gri be 'ustléne 'ut'en 'uhuyulh'en 'ink'ez Gri ooyust'e nus za lhe'iltus, 'et wheni 'uhut'en.

13 'Et whuts'un ndet be neba 'alha 'uhoont'oh-un cha, 'ink'ez ndet t'ets'oninzun Yak'usda ooYe' ghun, 'et whuts'un ts'iyawh 'ilho 'uztileh. 'Et whuz un'a soo lhadúlyane 'uztileh. 'Ink'ez Gri 'et ndunt'oh whe 'en ook'oh ts'e hukw'un'a 'uztinelh.

14 'Aw 'on 'un ts'oodunne k'un'a lhe'ts'oost'e' 'et huwa. Dune buka hóodilh'tsi nabonti'ah ha. Lhents'un un'a dune hubohodulh'eh, 'i be 'ants'i nilhts'i k'un'a lhelh ts'u náhutukuk le' hut'en.

15 K'us khuni 'alha' 'unt'oh-i, be lhk'e ts'utsi-i, 'i be yats'ulhduk, 'ink'ez Gri netso whudilh'dzulh-un, 'en ts'un soo cho uznooyeh hukwa' ts'oot'en.

16 'En be ooyust'e ndulcho lhkayánla. Whuz un'a ye ulhtus-i be lhootun. 'Et ts'iyawh lhghu naoodilhghuz-un 'i be' whut'en 'Et whuz un'a za 'uw'hut'en de, 'et de ooyust'e be lhk'e ts'utsi-i, 'i be 'on nus ulhtus 'ink'ez unzoo tileh.

'Andidun-un dune

17 'Et huwa njan huwun nohdusni, neMoodihti nalh 'udusni, 'udun yun k'ut whut'enne 'aw lahoot'oh hukw'un'a nuni hunudeh. 'Enne buk'un'a ooht'e' junih.

18 Bubeni tsalhgus yo 'unt'oh, 'et huwa Yak'usda ye khuna-i ch'oh 'uhint'oh. 'Aw hoonli t'ehonuszun, budzi duts'un suli' 'et huwa.

19 'Aw ts'iyantsuk hukw'u nuní lhonulhdzut. Ts'iyantsuk whula huditni. Buyust'e whuts'u nint'i-un, 'et za hukwa' huninzun. Soo 'ut'en dutsun-i 'uhutilh'el, 'et za whuts'ó nint'i.

20 'Et hoonts'i nohni Gri 'aw ndoohoont'oh-un ooghun lhuhodúlh'el.

21 'Alha' tilah, 'en ghun whulh 'údahts'o 'ink'ez 'en be hodilh'e' inle' de, nts'en'a whula Sizi be 'alha' nudzun-i unli 'et huwa.

22 'Et 'uda' dats'int'oh la inle', 'et ts'iyawh 'etsul 'uwahleh 'ink'ez ch'az whúnulht'i. 'Et nduhoont'oh-un, 'et ts'iyawh tube hoontsi' whe' hoont'oh. Ndet la whuts'u náht'i-un, 'et whe naniht'a.

23 'Ink'ez noheni be howu nuní nahzut-un, 'et ndúwhulcho 'andit-i nahoolhtselh.

24 'Et 'andit hukw'un'a yun k'e naihdilh, 'et whuz un'a whulhchoot. Yak'usda be 'ut'en k'oh 'uhoolya. Ndiz un'a Yak'usda 'uhóonla, ts'ih'un 'uhooont'oh-un, 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i 'et whe lubeshi ooghu hooloh, 'et whuz un'a neba 'uhóonla.

Yak'usda ooyughi khun oodach'e oohneh junih

25 'Et huwa 'ilhone 'ahli whahts'it-un 'etsul 'udóhni! 'Ink'ez 'andit whuts'un 'ilhone 'ahli whe nohenghoh whut'ine bulh, 'enne cha khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i be bubulh yaoolhduk, ts'iyawh 'ilhooh didowhne tsinli, 'et huwa.

26 Nohuhuske be lubeshi olhchoot junih. Khun te hunúlhch'e whe te sa yo tóo'alh junih.

27 Khun te netsudule hukwa' ninzun tune' nohoolh'en junih.

28 Ndunne 'undunut'ihne, 'enne ts'iyawh 'etsul 'uhooneh, 'ants'i 'uhoot'en, 'et de la buba 'uk'elha hole'. Dula be hoonzoo-un huwaóona'. 'Et de la dune hoonli undunidzitne hoonli be bula' ooneh.

29 Khuni ntsi'-i be yaoolhduk junih. 'Et khuni unzoo-i hiye yalhduk-i, 'i be 'on nus hilhtus hutileh, 'i be yalhduk. 'Et de la mbene la nohoozílhts'aïne, 'enne buba hootázoo'.

30 Yak'usda ooyughi khun oodach'e oohneh junih. 'En nohbe hóodat'en nohulhtsi ndet dzin nanohootakulh-un 'et wheni.

31 Ndet nohba dzoh 'uhooont'oh-un, huske k'et 'ants'i nohdzi dízk'un le' 'aht'oh, huske cha, 'ink'ez 'i be 'ahoolhyiz lhulhúzahke cha, 'ink'ez 'ahoolhyiz lhghú yalhduk, 'ink'ez dune ts'u dahni-un cha, 'i ts'iyawh ch'a nasulhye.

32 'Ink'ez ts'iyawh lhts'u 'oóhzoo', 'ink'ez ts'iyantsuk whe nohdzi óolhdzoo' whe lhgha te'untihdzin, 'ink'ez nts'en'a Gri, 'en be Yak'usda nohlubeshi nohba yuna'alhde, 'et nohni cha whuz un'a za 'ilhone 'ahli whe lhba 'un whutoolhdilh.

Be lhk'e ts'utsi'-i, 'i be ndi yun k'ut dúlhts'i

5 ¹ 'Et nohni Yak'usda yuk'entsi'ne 'aht'oh, 'ink'ez 'en buzkeh 'aht'oh. 'Et huwa ook'oh túne' ooh'ten.

² Be lhk'e ts'utsi'-i, 'i be ndi yun k'ut dúlhts'i. Nts'en'a Gri nék'ensi' whe neba butl'a' dudilti, nohni cha whuz un'a za 'et ndóhneh. Neba daja

whe Sizi whe khuna-un, 'et Yak'usda ba 'et whula ditni wheni neba. Gri neba daja la Yak'usda ooba hoonzoo whe' hóont'i'.

³'Et hoonts'i ndet whe ninta' 'aht'ih-un, 'ink'ez 'ut'en dutsun-i cha, k'us 'uyoon dune ch'e' ha' nahzun cha, 'aw hoontsool-unyaz, hoonts'i nohni nohtoh ndunt'i-i nohtoh hóle' junih. Nohni Yak'usda ooch'e'ne 'ahli 'et huwa whuz un'a ndi yun k'udólhts'i' huba' hoont'oh.

⁴'Et ndai la dutsun-i 'ink'ez la hoot'oh-i be yats'ulhduk. Hoontsi' whe dlo k'unezduni'-un cha, 'et ts'iyawh 'aw whuz un'a nohba lhe'hóot'oh. 'Et k'us tube cho Yak'usda ts'un musi dahni.

⁵Ndi t'eeonahzun, mbene ninta' 'ut'ihne, k'us 'ut'en dutsun-i 'ulh'enne, k'us 'uyoon dune ch'e' ha' ninzunne, 'enne 'uk'eltsi ts'un tenadudline bubúlh hulhgha 'uhint'oh, 'et 'enne ts'iyawh, Yak'usda 'ink'ez Gri, lerwe unli-un 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i 'aw bughá hokat ait'oh.

⁶Khun dune khuni lait'óh-i be nohnoo'ah junih. Ndunt'ohne Yak'usda yé huske-i, Yak'usda yuk'unulhe'ust'enne buk'é dutalts'ulh whe' hint'oh.

⁷'Et huwa buts'ú nedohdilh junih.

Hoot'en-i niz nohdilh

⁸'Oh da' tsálhgus yo dúlhts'i inle' 'et huwa. 'Et 'andit neMoodihti, 'en be hoot'en-i nohba suli'. 'Inka ts'oodunne be hoot'en-i niz nuhúdilh 'et ndóht'e' huba' hoont'oh.

⁹Ndoni be 'ut'en k'oh, ts'iyantsuk ndet hoonzoo-un, ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un cha, 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i ts'iyawh Ndoni búlh oots'un ha whúkat 'úhoont'oh whe' hoont'oh 'et huwa.

¹⁰'Et ndaht'en de, 'et whuz un'a neMoodihti hoont'i' tilhtselh.

¹¹Tsalhgus yo dilhts'ine bube 'ut'en k'oh 'aw lhe'hóozoo'. Khun buts'u nedohdilh junih, k'us ndut'enne hukwa' budáhn.

¹²Ne'hut'en-un, 'et hukwaya hoonli k'et, 'aw whulohkhun whunist'i be hoonts'i howu yats'oolhduk ait'oh.

¹³'Et hoonts'i ts'iyanne t'ewhunilhdzin-un, 'et Yak'usda be hoot'en-i, 'i be t'eeonudzih. 'Et ts'iyanne t'ehonanzin, ndi Yak'usda be hoot'en-i, 'i be 'uwhut'ih.

¹⁴'Et huwa njan ndutni,

“Mbe 'usti-un ts'enindzit!

Yaidlane toh dunadindaih.

'Et de la Gri oots'u ha yánduz-i,

'i nk'édodi.”

Whunih be yinka dúlhts'i

15 'Et huwa soo cho khahdli. Whunih be yinka dúlhts'i.

Whusnine k'un'a iloh. K'us whunihne k'un'a ooh't'e'.

16 'Andit dzin whudizulh-un 'ahoolhyiz dune tank'us 'uhit'elh za 'uhut'en. 'Et huwa dzin hoondukw-unyaz neba 'et whuz'ai-un, 'et ts'ih'un un'a 'uts'uhooleh hukwa' ts'oot'en.

17 'Et huwa khun ilóh tune' ooh't'en junih. K'us neMoodihti 'en nohts'u hukwa' ninzun-un, 'et za t'eeonahzeh hukwa' 'aht'en.

18 Khun te tanooh'tnai' junih. 'I be be khahna-i ninta' 'ulh'ih. 'Ants'i Ndoni be dahbun.

19 Yak'usda ooghuni be 'ahjun. Shun teni' 'uznilhzun-i, be cha 'ahjun, 'ink'ez Ndoni shun be 'ahjun. Nohdzi yo whe nohMoodihti shun be dúlhti', 'et whuz un'a lhulh yalhduk.

20 Sizi Gri neMoodihti, 'en booz'i' be Yak'usda 'en 'uBá, 'en ts'un ts'iyantsuk huwun 'ahoolhyiz musi dahni.

21 Yak'usda be nulhjut whe 'alhgoh lhudúlhti' whe 'ilhoh dune oohlh'e'.

Ndi yun k'ut lhghuzdilhts'ine, Gri 'ink'ez oolugliz nduwuhult'oh

22 Nohni ookike hoonline, nohnich'oh nohkike buk'une' 'aht'en. 'Et neMoodihti ooghuni ulhchoot, 'et whuz un'a ooh't'e'.

23 Nohkike nohtso hudilhdzulh 'et huwa. Gri, Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne butso-un unli, 'et whúz un'a 'et ndúhoont'oh. 'Ink'ez Gri, wheni ooyust'e 'uts'int'oh, 'en neulhyis-un 'unt'oh.

24 'Et huwa wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, nts'en'a Gri neando 'unt'oh ook'une' ts'ut'en, 'et whuz un'a ts'ekoo cha dukike ts'iyantsuk whe buk'úne' hoot'en.

25 Nohkike, noh'atke buk'eooh'tsi'. Nts'en'a Gri wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne nek'entsi' 'ink'ez neba huwá' dudulti.

26 'Et Gri neba daja la, wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne Yak'usda ba 'udun nenéninla. Too za-i k'un'a dughuni be ootsun hoolohne naneulhtsi.

27 'Et whe wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne soo 'uk'enus lhadint'ohne ts'inle whe Gri dich'oh dubut nenételeh. 'Aw tsunyaz hoonts'i nek'ut be lhuhóodast'en. 'Ink'ez 'uts'un un'ayaz hoonts'i lhe'ts'ít'oh. 'Ink'ez lubeshi ooyit 'uztit'elh, 'aw whuz un'a nek'e hóota'alh-un hootaloh.

28 'Et whuz un'a dunene du'atke buk'e hootsi'. 'Et dahint'oh la dich'oh k'e nahutsi', whuz un'a za du'atke buk'e hootsi' huba' hoont'oh.

29 'Et 'aw 'ilhoghun dune dich'oh duyust'e ts'u dutnine hooloh k'us dich'oh duyust'e soo né'yulh'en. 'Et whuz un'a za neMoodihti Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne ts'iyawh bughunli.

30 Gri ooyust'e ndulcho whe wheni ts'iyawh ooloh tsinli 'et huwa.

31 Njan 'et huwa, dune dubá 'ink'ez duloo cha buch'a ooya' 'ink'ez du'at za yulh oot'e' 'ink'ez nahúlt'o 'ilho za hoole'.

32 Ndi buba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et hooncha whe' hoont'oh. 'Et daja dusni whe' dusni, mbe la Gri ts'utni-un 'ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne 'udúsní.

33 Njan 'et doo cha za nohdutasnelh, dáhoont'oh whe ts'iyawh nohnich'oh k'e nahtsi', 'et whuz un'a za noh'atke buk'eoohsi' huba' hoont'oh. 'Ink'ez nohni ts'ekoo nohkike soo cho ubudólhti'.

Ts'oodunne uznulhyeh-un

6 1 Ts'oodunneyaz nohni cha neMoodihti 'en gha nohdusneke buk'une' oohten. 'Et ts'ih'un un'a 'uhoont'oh.

2 Nohbá nohloo bulh budólhti'. 'I khuni 'i 'udechoo netl'á idan'ai-i 'ink'ez nets'u hoozi-un whulh 'unt'oh.

3 'Et huwa 'i be sa' ndi yun k'ut khutihnalh 'ink'ez ts'iyantsuk whe sóo' tiht'elh, 'et nohts'ú hoozi.

4 'Ink'ez nohni dune buzkeh hoonline, nohuzkeh khun hubunólhch'eh junih. 'Et hoonts'i neMoodihti Whuneoodulh'eh-un, 'et 'i be soo cho bugha dahni, 'et whuz un'a dubun dunólhyeh.

'Ulhane 'ink'ez moodihne cha soo cho ne'lhulh'en

5 'Ulhane nohni cha, Gri nohdzi ndulcho-i be ook'une' 'aht'en, 'et ndunne ndi yun k'ut nohmoodih unline, 'enne cha whuz un'a za nujut be dahtlut whe buk'une' oohten.

6 Nohmoodih nohnilh'en whe 'ahcha na'dudulh'i de, 'et whuz un'a ndaht'en iloh, k'us Gri be 'ulhnane sahlí' whe ndet Yak'usda nohts'u hukwa' ninzun-un, 'et hukw'un'a ooht'en.

7 Noheni hoonáht'i' whe neMoodihti ba 'ulhnane 'ahli, 'aw dune ba 'ulhnane lháhloh.

8 'Et ts'iyawh t'eeonáhzun, dune 'ulhnane k'us 'ulhnane bula nahuditnine hoonts'i, 'ut'en unzoo-i 'ahla, 'et whuz un'a neMoodihti ts'un nohba 'uk'elha whutilhtselh.

9 'Ink'ez mbe la moodih unline, nohni cha nohdutasnelh, nohbe 'ulhnane bube' 'oonulhjoot-un whula dahtnih. T'eeonuhzun nohnich'oh nohmoodihti, 'en ndo yak'uz usda 'ink'ez 'en oonalh ts'iyanne lhulh hulhgha 'uts'int'oh whe' ts'int'oh.

Nts'en'a netsudule ooch'a 'uznilhde

10 Sulhutsinke, ndi khuni 'udek'ez-i 'unt'oh 'i be nohbulh yatisduk. NeMoodihti, 'en bé ts'ilhtus. Yé ulhtus-i, 'i be ts'ilhtus.

11 Lhts'utigan wheni be sóo nazdutitneh-i huba, Yak'usda negha ininla-i be soo nadahtneh. 'Et de netsudule ye 'uyoo unli-i, 'aw nohch'a' oolhdeh ait'oh.

12 'Et ndi yun k'ut yinka dune'ne iloh bubulh Lhe'ts'údulh.

'Et hoonts'i ntsi'-i nududehne, ndus de haíndilne cha, 'ink'ez 'udetso

whudilhdzuhlne cha, ntsi'ne yat whumoodihne cha, 'ink'ez ndi yun k'ut tsálhgus yo whumoodihne, 'enne ts'iyawh 'et bubulh Lhe'ts'údulh whe' ts'ut'en.

13 'Et huwa lhts'utigan wheni be sóo nazdutitneh ha negha íninla-i, 'i ts'iyawh be soo nadoohtneh huba' hoont'oh. 'Et whe 'oh de hoontsi'-un whusahónzut de, 'aw nohch'a oodeh ait'oh. Ts'iyawh lhadáhja de, 'et de nudútalhyalh!

14 'Et huwa dudahdilh 'ink'ez nohts'i toh ndai la khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i be soo cho tsunadulh'ooh. Nohyust'e be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-i, 'i cha be náhdilh.

15 'Ink'ez khuni unzoo-i whe nedzi ba be soo' hoont'oh-i, 'i be óoh'es le' oohneh.

16 'Et ndi neba be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i 'ants'i ne'i súbal le' 'unt'oh ólhchoot. 'I be k'aza kwun le' 'unt'oh, 'i ntsi'-un nets'ítutsoh. Be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i be la nanoolhnoh.

17 'Ink'ez be uzdujis-i, 'i be úznilh'ai le' ts'int'oh. 'Ink'ez Ndoni oosaluzti, 'ohwhi ulhchoot. 'I Yak'usda ooghuni 'unt'oh.

18 Tenadudli 'ink'ez Yak'usda ts'un teni' uznilhdzun-i cha, 'et whuz un'a tenadahdli. Ndoni 'en be 'ahoolhyiz 'etsul lhe'duzíhni whe tenadahdli. 'Ink'ez nts'oh dawhut'en 'et hoonts'i, huwahli whe Yak'usda ooch'e'ne, 'enne ts'iyawh buba tenadahdli.

19 'Ink'ez si cha sba tenadahdli. 'I be khuni unzoo-i sgha tíkulh 'ink'ez 'aw whelhusaz whe yatisduk. 'Et whe la be whe' hoont'oh hooyoh-i, 'i ghun 'onghohne daja ni-un, 'et ts'iyawh whubuntistun.

20 'Et whe Yak'usda ba usyin-un 'ust'oh, 'adus'ai hoonts'i. 'Inka soo cho sba tenadahdli. 'Et whe 'aw whelhusaz whe 'uyoonne cha bubulh yatisduk 'ink'ez si ts'ih'un un'a 'uwhutisdlelh.

Ye unzoo-i nohbulh óot'e'

21 Si nts'en'a la dast'en 'ink'ez si sts'un sulh dahooja la, 'et Tychicus 'en ts'iyantsuk nohdutánelh. 'En 'unt'oh neulhutsin ook'ets'intsi', neMoodihti ts'ih'un un'a ba 'ustle-un, 'en 'unt'oh.

22 'Et huwa ndun nohts'ú tis'a'. 'Et de dats'út'en-un t'eeonoozhéh. 'Ink'ez soo cho nohdzi hoont'i' yoolhtselh.

23 Nohni sulhutsinke ts'iyawh be nédzi dizghel-i nohgha tíkulh. Yak'usda neBá 'ink'ez Gri neMoodihti be nék'ets'insi'-i, 'ink'ez be 'alha 'uhoont'oh-i, 'i bulh nohgha tít'alh.

24 Mbene la Gri neMoodihti soo 'alha' 'i be yuk'entsi'ne, 'enne ye unzoo-i bubulh 'utit'elh. 'Et ndo honeh.